

Spis treści

Wstęp	11
I. Wprowadzenie	11
II. Cele pracy, pytania i zagadnienia badawcze	12
III. Zagadnienia teoretyczne	15
IV. Konstrukcja pracy	19

Rozdział 1

Kurdystan iracki w polityce Wielkiej Brytanii za czasów brytyjskiej dominacji w Iraku	23
--	-----------

1.1. Polityka Wielkiej Brytanii wobec Kurdystanu irackiego (wilajetu Mosulu) podczas I wojny światowej i po jej zakończeniu	23
1.1.1. Dyplomacja brytyjska wobec kwestii Kurdystanu irackiego podczas I wojny światowej	23
1.1.2. Zmiana brytyjskiego stanowiska wobec Kurdystanu irackiego	24
1.1.3. Działalność polityczna szecha Mahmuda Barzindzi	26
1.1.4. Koncepcje samostanowienia Kurdów irackich według administracji brytyjskiej	27
1.1.5. Argumenty na rzecz włączenia wilajetu Mosulu do Iraku	29
1.1.6. Zagrożenia dla brytyjskiego zwierzchnictwa nad Kurdystanem irackim	30
1.1.7. Wznowienie działalności szecha Mahmuda	32
1.2. Wpływ postanowień społeczności międzynarodowej na sytuację ludności kurdyjskiej w Iraku w okresie mandatu brytyjskiego	34
1.2.1. Konferencje dotyczące kwestii kurdyjskiej	34
1.2.2. Spór o wilajet Mosulu na forum Ligi Narodów	39
1.2.3. Implementacja postanowień Ligi Narodów w sprawie Kurdów irackich	42
1.2.4. Szech Mahmud i kontynuatorzy jego polityki	45
1.3. Charakterystyka zwierzchnictwa Wielkiej Brytanii nad Kurdystanem irackim w latach 1918-1932	47
1.3.1. Istota brytyjskiego zwierzchnictwa	47
1.3.2. Charakterystyka Kurdów irackich	48
1.3.3. Kurdowie jako „kotwica wpływów brytyjskich w Iraku”	50

Rozdział 2

Zaangażowanie mocarstw w kwestię kurdyjską w Iraku

od lat sześćdziesiątych do lat osiemdziesiątych XX w.	53
2.1. Geopolityczne uwarunkowania polityki Iraku w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w.	53
2.2. Zaangażowanie mocarstw w kwestię kurdyjską w Iraku w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w.	55
2.3. Wojna iracko-kurdyjska i Porozumienie Algierskie	58
2.4. Skutki Porozumienia Algierskiego dla Kurdów irackich	60
2.5. Charakter pomocy amerykańsko-irańskiej dla Kurdów irackich według raportu Pike'a	62
2.5.1. Mechanizm pomocy amerykańsko-irańskiej	64
2.6. Zawiedzione kurdyjskie oczekiwania.	65
2.7. Kurdowie iraccy podczas wojny iracko-irańskiej.	67
2.8. Wsparcie zewnętrzne dla Iraku w okresie wojny iracko-irańskiej w latach 1980-1988.	68
2.9. Kampania Al-Anfal.	70
2.9.1. Bilans Al-Anfal.	72
2.9.2. Raporty na temat ataków chemicznych	73
2.9.3. Turcja wobec ofiar Al-Anfal.	74
2.9.4. Reakcja społeczności międzynarodowej	76

Rozdział 3

Międzynarodowa interwencja humanitarna w Kurdystanie irackim

w 1991 r.	81
3.1. Kryzys humanitarny na pograniczu iracko-tureckim	81
3.2. Rezolucja 688 Rady Bezpieczeństwa ONZ	83
3.2.1. Okoliczności przyjęcia rezolucji 688 przez Radę Bezpieczeństwa ONZ	83
3.2.2. Debata na temat rezolucji 688 na forum Rady Bezpieczeństwa.	85
3.2.3. Kontrowersyjny charakter rezolucji 688	86
3.3. Operacja Provide Comfort	88
3.3.1. Początki operacji sojuszniczej	88
3.3.2. Przebieg operacji	91
3.3.3. Zaangażowanie międzynarodowe.	95
3.4. Zaangażowanie ONZ	96
3.4.1. Równoległa działalność ONZ.	96
3.4.2. Memorandum of Understanding z 18 kwietnia 1991 r.	97
3.4.3. Aneks do Memorandum of Understanding z 25 maja 1991 r.	99
3.5. Od polityki nieingerencji do interwencji humanitarnej	100
3.6. Problemy polityczne i prawne związane z interwencją humanitarną pod przywództwem USA	103

3.7. Próba oceny legalności operacji Provide Comfort	105
3.8. Bezprecedensowość i nowe spojrzenie na zasadę suwerenności	109
3.9. Rola Stanów Zjednoczonych i ONZ	112
3.10. Plany kontynuacji pomocy dla Kurdów irackich	113

Rozdział 4

Pomoc międzynarodowa dla Kurdów irackich w latach 1991-2003	117
4.1. Nowy etap pomocy międzynarodowej dla Kurdów irackich	117
4.2. Wydarzenia polityczne w Regionie Autonomicznym Kurdystanu w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych XX w.	118
4.2.1. Ustanowienie administracji kurdyjskiej	118
4.2.2. Niejednoznaczny status autonomii kurdyjskiej	119
4.2.3. Kurdyjski konflikt wewnętrzny	120
4.3. Kontynuacja pomocy dla Kurdystanu irackiego	123
4.3.1. Podstawy prawne programu humanitarnego ONZ w Iraku – Memorandum of Understanding	124
4.3.2. Wdrażanie programu humanitarnego ONZ w Kurdystanie irackim	126
4.3.3. Program humanitarny ONZ w Iraku i jego ograniczenia	127
4.3.4. Międzynarodowe organizacje pozarządowe	129
4.3.5. Projekty pomocowe realizowane przez międzynarodowe organizacje pozarządowe	132
4.3.6. Problemy związane z prowadzeniem działalności pomocowej	134
4.3.7. Współpraca donatorów i międzynarodowych organizacji pozarządowych z podmiotami lokalnymi	138
4.3.7.1. Współpraca z Regionalnym Rządem Kurdystanu	138
4.3.7.2. Kurdyjskie organizacje pozarządowe i partie polityczne a pomoc międzynarodowa	140
4.4. Normalizacja stosunków politycznych w Regionie Autonomicznym Kurdystanu w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych XX w.	142
4.5. Rezolucja 986 i ustanowienie programu „Ropa za żywność” ONZ (1996/7-2003)	145
4.5.1. Mechanizm funkcjonowania programu „Ropa za żywność”	147
4.5.2. Bilans programu „Ropa za żywność”	149
4.5.3. Realizacja programu „Ropa za żywność” w Kurdystanie irackim	151
4.5.3.1. Struktura programu	151
4.5.3.2. Problemy związane z realizacją programu	153
4.5.3.3. Współpraca z władzami kurdyjskimi	154
4.5.3.4. Skutki programu w Kurdystanie irackim	157
4.6. Międzynarodowe zaangażowanie w Kurdystanie irackim w latach dziewięćdziesiątych	158

Rozdział 5

Zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w sytuację Kurdów irackich w latach 1991-2003.....	163
5.1. Zarys polityki Stanów Zjednoczonych wobec Iraku w latach 1991-2003.....	163
5.1.1. Polityka powstrzymywania.....	163
5.1.2. Polityka zmiany reżimu.....	164
5.2. Rola Kurdów irackich w Irackim Kongresie Narodowym (IKN).....	166
5.2.1. Kurdystan iracki obszarem działania CIA i IKN.....	166
5.2.2. Kryzys w funkcjonowaniu IKN.....	167
5.2.3. Zakończenie aktywności CIA i IKN w Kurdystanie irackim.....	168
5.2.4. Opozycja iracka a polityka „zmiany reżimu”.....	169
5.3. Wysiłki mediacyjne USA na rzecz przywrócenia pokoju w Kurdystanie irackim w latach 1994-1998.....	171
5.3.1. Dyplomacja międzynarodowa w działaniach na rzecz pojednania ugrupowań kurdyjskich.....	171
5.3.2. Mediacje USA.....	172
5.4. Operacje na rzecz utrzymywania strefy bezpieczeństwa w Kurdystanie irackim w latach 1991-2003.....	175
5.4.1. Geneza operacji.....	175
5.4.2. Operacje Provide Comfort i Provide Comfort II (1991-1996).....	177
5.4.3. Operacja Desert Strike (1996).....	178
5.4.4. Operacja Northern Watch (1997-2003).....	179
5.4.5. Strefa bezpieczeństwa. Mechanizm ochronny i jego ograniczenia ..	180
5.4.6. Irak wobec północnej strefy bezpieczeństwa.....	182
5.5. Długoterminowe skutki interwencji w północnym Iraku w 1991 r.....	183
5.5.1. Enklawa o charakterze <i>de facto</i>	183
5.5.2. Wnioski z kryzysu 1996 r.....	184
5.5.3. Krytyka działalności USA.....	186
5.5.4. Enklawa jako element polityki osłabiania reżimu.....	187
5.5.5. Dylematy i paradoksy polityki USA wobec Kurdów irackich.....	189
5.5.6. Kurdowie wobec USA i strefy bezpieczeństwa.....	190

Rozdział 6

Polityka Turcji wobec Kurdów irackich w latach 1920-2003	193
6.1. Turecka polityka niezaangażowania w kwestię kurdyjską w Iraku – od lat dwudziestych do lat osiemdziesiątych XX w.	193
6.2. Kryzys humanitarny na pograniczu turecko-irackim w 1991 r.	195
6.3. Wpływ Turcji na podjęcie decyzji o interwencji	198
6.4. Stosunki Turcji z Kurdami irackimi w latach 1991-2003.....	198
6.4.1. Interwencje Turcji w Kurdystanie irackim w latach dziewięćdziesiątych	202

6.4.2. Podłoże zaangażowania Turcji w Kurdystanie irackim w latach dziewięćdziesiątych	203
6.5. Rola Turcji w amerykańskich przygotowaniach do inwazji w Iraku w 2003 r.	203
6.6. Rola Kurdów irackich w amerykańskich przygotowaniach do inwazji w Iraku w 2003 r.	206
6.7. Obawy Turcji przed powstaniem państwa kurdyjskiego	209
6.8. Historyczne pretensje Turcji wobec byłego wilajetu Mosulu.	211

Rozdział 7

Kurdowie iraccy w polityce Stanów Zjednoczonych i Turcji od 2003 r.	213
7.1. Sytuacja polityczna Kurdów w Iraku od 2003 r.	213
7.1.1. Rola Kurdów w procesie budowy instytucjonalnej Iraku.	213
7.1.2. Autonomia – postulat minimum	214
7.1.3. Federacja – warunek <i>sine qua non</i>	216
7.1.4. Kontrowersje wokół zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	218
7.1.5. Problem Kirkuku	221
7.1.6. Przemiany polityczne w Regionie Kurdystanu.	223
7.2. Stosunki Turcji i Regionu Kurdystanu po 2003 r.	227
7.2.1. Zmiana charakteru polityki tureckiej wobec Kurdów irackich po roku 2003	227
7.2.2. Współpraca turecko-kurdyjska po 2003 r. i jej ograniczenia	227
7.2.2.1. Pogłębienie stosunków gospodarczych po 2003 r.	230
7.2.2.2. Problem Kirkuku w stosunkach Turcji z Regionem Kurdystanu	233
7.2.2.3. Problem PKK w stosunkach Turcji z Regionem Kurdystanu	235
7.2.2.4. Turecka interwencja militarna na przełomie 2007 i 2008 r. oraz sprawa PKK w obecnych stosunkach Turcji z Regionem Kurdystanu	238
7.2.3. Znaczenie Regionu Kurdystanu w polityce Turcji po 2003 r.	241
7.3. Polityka USA wobec Kurdów od 2003 r.	243
7.3.1. Polityka administracji amerykańskiej wobec Kurdów irackich w latach 2003-2005.	243
7.3.2. Wybory w 2005 r. i zmiana polityki USA wobec Kurdów irackich	246
7.3.3. USA wobec kwestii Kirkuku	249
7.3.4. Znaczenie Regionu Kurdystanu w stosunkach amerykańsko-tureckich.	251
7.3.5. USA a perspektywy polityczne Kurdów irackich.	254
Zakończenie	257

Bibliografia	267
I. Dokumenty	267
II. Raporty	267
III. Opracowania i artykuły	269
IV. Źródła internetowe	276
 Załącznik nr 1. Mapy	 279
Załącznik nr 2. Wykaz skrótów	285
 Indeks osobowy	 287
Indeks geograficzny	293